

Referentie: GRO174057075058

Overzicht van gegeven antwoorden

vraag	antwoord
Wat wilt u kwijt aan de gemeenteraad?	Ter voorbereiding op uw bezoek aan het Sterrebos op 5 maart, sturen we u een -hopelijk inspirerende- bundeling van informatie over het waardevolle dieren-en plantenleven in dit monumentale bos en een alternatief voorstel voor de inrichting van de deksel die Sterrebos-Noord en Sterrebos-Zuid kan verbinden.
Naam	
Wijk of dorp	Helpman
Woonplaats	Groningen
e-mailadres	
Telefoonnummer	
Indien u een bijlage mee wilt sturen kunt u deze hier uploaden	Sterrebos wat er leeft.pdf

STERREBOS

De waarde van alles wat er samenleeft

Foto: Jaap Vis

Boomgroep XR

Veel burgers houden van het Sterrebos en alles wat daar leeft. Ze maken zich ernstig zorgen over de schade door reeds uitgevoerde en geplande ingrepen in dit eeuwenoude bos. Verschillende organisaties hebben op allerlei manieren geprobeerd om de natuur in het Sterrebos te redden. Onder meer de buurtorganisatie, de vleermuiswerkgroep, de bond Heemschut, de Bomenridders en Bomenwachters en ook BoomgroepXR. Namens deze organisaties en vele Stadgers hebben we 20 maart 2024 een petitie aangeboden aan de Gemeenteraad en op 5 februari 2025 mochten we met de Gemeenteraad in gesprek gaan in een burgeragendering. In de media is veel aandacht besteed aan de waarde van het Sterrebos en de acties, onder meer bij OOGtv, RTV Noord, het Dagblad van het Noorden en Trouw.

Op 16 februari 2025 heeft BoomgroepXR een actie gehouden waarbij we het Sterrebos liefdevol omarmden. Daarbij lieten we ook informatie zien over verschillende dieren en planten die in het Sterrebos leven. Die dieren en planten leven samen in een ecosysteem, waarin alles met elkaar samenhangt. Vrijwel alle foto's zijn gemaakt in het Sterrebos. Op 5 maart gaat de Gemeenteraad zich ter plekke in het Sterrebos informeren. Ter inspiratie voor dit bezoek sturen we u hier de informatie die we op 16 februari lieten zien, met enkele aanvullingen. Het gaat hier slechts om een fractie van het rijke leven in het Sterrebos. Het ondergrondse leven ontbreekt bijvoorbeeld al, terwijl dit essentieel is voor het bos.

U vindt op de volgende bladzijden informatie over: de hazelaar, de Europese rode eekhoorn, stinzenplanten, de steenhommel, de blauwe reiger, de bruine kikker, de baardvleermuis, de zomer- en wintereik en paddenstoelen. Hierop aansluitend laten we een plattegrond zien van de, bij publieksbijeenkomsten door CHP gepresenteerde, plannen voor het Sterrebos en presenteert de bos-ecoloog Hans van der Lans een alternatief plan, dat in samenwerking met de BoomgroepXR gemaakt is.

Een kostenbesparende suggestie is mogelijk om bij beplanting van de deksel, met inheemse struiken en bomen, contact te zoeken met Meerbomen.nu. Meerbomen.nu redt kansarme zaailingen. Bomen die groeien op plekken waar ze niet groot kunnen of mogen worden, worden voorzichtig uitgegraven en gratis beschikbaar gesteld om te planten op plekken waar ze wel uit kunnen groeien.

We wensen u veel wijsheid en hopen dat u keuzes maakt waarmee dit groene Groningse erfgoed zo goed mogelijk wordt doorgegeven aan volgende generaties.

BoomgroepXR

Boven: De (deels teruggedraaide) plannen voor een nieuw pad, zoals het er op de tekentafel uitziet.

Linksonder: Het werkelijke uitzicht: een rij huizen in de verte en de Martinitoren staat al eeuwen NIET in het verlengde van de Sterrebosstraat.

Rechtsonder: De hazelaar die gekapt wordt om dit pad te realiseren. Zie op de volgende pagina het huidige pad: goed toegankelijk en in de kenmerkende stijl van Zocher.

Foto's: Jaap Vis

HAZELAAR

Foto: Jaap Vis

De hazelaar is een in West-Europa inheemse struik, die vooral goed gedijt aan een bosrand. Hij kan zes meter hoog worden. De hazelaar krijgt mannelijke en vrouwelijke bloemen. De mannelijke bloemen zijn het meest bekend. Dat zijn de katjes, die bloeien heel vroeg in het jaar, vanaf januari. Dat maakt de hazelaar erg belangrijk voor bijen. De vrouwelijke bloemen zitten met drie of vier stuks bij elkaar in een knopje. Als ze bloeien zien we een klein rood plukje: de stijlen en de stampers. De hazelaar is een kruisbestuiver, dat wil zeggen dat voor de bestuiving een tweede hazelaar in de omgeving nodig is. De vrucht van de hazelaar is de hazelnoot. Hazelnoten dienen als voedsel voor eekhoorns, muizen, zoals de rosse woelmuis, en vogels, zoals de gaai en de specht. Ze leveren veel energie, want ze bevatten eiwitten, vetten, koolhydraten en vitaminen. Reeën eten de knoppen, bladeren en jonge loten.

Eekhoorns en vogels zijn belangrijk voor de verspreiding van de hazelaar, omdat ze soms noten verliezen. Eekhoorns maken wintervorraden op diverse plaatsen en vergeten soms waar dat is. Zo kunnen er dan nieuwe hazelaars uit groeien.

Foto: Hessel Enting op Waarneming.nl

Europese rode eekhoorn

De eekhoorn is een echt bosdier en in het Sterrebos zijn dan ook vaak eekhoorns te zien. Ze rennen en springen door de bomen. Hun staart gebruiken ze als evenwichtsorgaan. Een eekhoorn daalt altijd met de kop naar beneden af van een boomstam. Eekhoorns kunnen prima zwemmen. Ze zijn overdag actief, dus je kunt ze vaak zien als je door het Sterrebos wandelt. Eekhoorns verblijven het liefst in ouder bos, omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is. Het is voor eekhoorns dus erg belangrijk dat er voldoende oude bomen (loofbomen ouder dan 40-80 jaar) blijven staan in het Sterrebos.

Eekhoorns eten boomzaden zoals eikels, noten en kegels van naaldbomen. Ook eten ze als aanvulling daarop (afhankelijk van het jaargetijde) knoppen, bladeren, bessen, schors, paddenstoelen, rupsen, vogeleieren en jonge vogels. In het Sterrebos is van alles te vinden wat eekhoorns graag eten. Ze verstoppert voedsel om de winter door te komen. Ze kunnen ruiken waar dat voedsel ligt, maar ze vinden niet alles terug. Op die manier helpen ze mee om boomzaden te verspreiden. Zo draagt de eekhoorn bij aan de instandhouding van het bos.

De eekhoorn wordt bedreigd door de boommarter, de havik, de vos, de hond en de kat. Een gebrek aan voedsel kan ertoe leiden dat eekhoorns verhongeren. In het verkeer komen veel eekhoorns om. Een andere bedreiging is de Amerikaanse grijze eekhoorn, die steeds meer voorkomt in Europa. In Groot-Brittannië heeft hij de inheemse rode eekhoorn al in veel gebieden verdrongen.

De Europese rode eekhoorn is in Nederland beschermd.

Foto: Pjotr op waarneming.nl

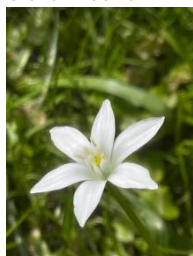
Waarom ruikt het in het Sterrebos van april tot en met juni naar ui?

Dat komt door de daslook (*allium ursinum*). Hij hoort bij het geslacht *allium* (look) en is dus familie van de ui. Vroeger dachten mensen dat beren zich na hun winterslaap eerst tegoed deden aan daslook. Daarom staat ook *ursinum* in de naam, dat betekent 'van de beren'.

Daslook is een STINZENPLANT. Stinzenplanten groeiden oorspronkelijk op landgoederen. Bijvoorbeeld bij Groninger borgen. De meeste stinzenplanten komen oorspronkelijk uit Midden- en Zuid-Europa. Ze zijn hier verwilderd. Andere stinzenplanten die in het Sterrebos voorkomen zijn bijvoorbeeld: bonte krokus, gewone vogelmelk, oosterse sterhyacint, holwortel, bosgeelster, vingerhelmbloem, bosanemoon.

Daslook groeit in schaduwrijke loofbossen, met eiken en beuken en een humusrijke, vochtige, kalkhoudende ondergrond. Daslook heeft dus de schaduw van de grote bomen in het Sterrebos nodig om te kunnen groeien.

Gewone
vogelmelk
Siska Westra

oosterse
sterhyacint
Ernst Jansen

bonte krokus
Siska Werkman

holwortel
Robbe Artois

bosgeelster
Bert Zeijlmaker

Steenhommel

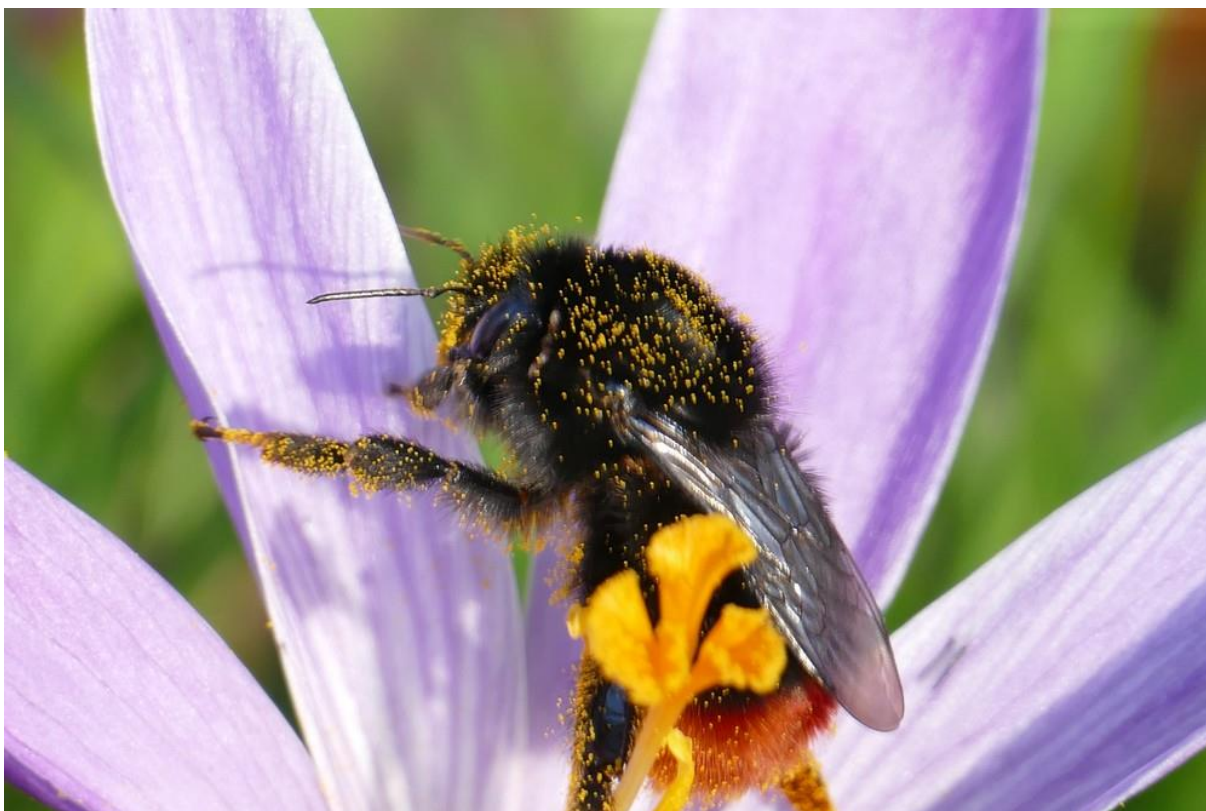

Foto: BrrrtD. op Waarneming.nl

De steenhommel is een Nederlandse wilde bij, die ook gezien is in het Sterrebos. Veel Nederlandse hommels zijn zeldzaam of verdwenen, maar de steenhommel komt nog wel algemeen voor. Ze maken nesten in muizenholen, nestkasten en dergelijke. Steenhommels houden erg van witte klaver. De koningin is de enige die de winter overleeft. Vroeger zocht de koningin een plek op die vroeg in het voorjaar warm wordt, maar nu met de klimaatverandering zoeken ze koelere plekken. Het Sterrebos is zo'n koelere plek. Het bos is in de zomer wel zo'n 10 graden koeler dan de omgeving.

Als de steenhommelkoningin wakker wordt uit haar winterslaap gaat ze op zoek naar bloemen met nectar en stuifmeel, om aan te sterken na de lange rustperiode. Ze is al vanaf maart te zien. De stinzenplanten, die in het voorjaar bloeien, zijn dan een welkome bron van voedsel. Als de koningin aangesterkt is, sticht ze een kolonie. Ze maakt een nest en legt daar eitjes in. Daar komen werksters uit. Daarna legt ze eitjes waar mannetjes en koninginnen uit komen.

Foto: René Oosterhuis op Sovon.nl

Blauwe reiger

In het Sterrebos zijn veel blauwe reigers. Hun nesten hebben ze hoog in de bomen gebouwd. Daarvoor gebruiken ze takken, veertjes en gras. De blauwe reiger eet graag vissen. Het Sterrebos is dus een fijne plek, omdat er hoge bomen zijn en een vijver. Hij eet daarnaast ook insecten en kleine zoogdieren. Het is belangrijk dat afgebroken takken blijven liggen, zodat de reiger die kan gebruiken voor zijn nest. Reigers maken veel lawaai. Je kunt ze dus goed horen als ze straks weer jongen hebben. Het geplande pad in het verlengde van de Sterrebosstraat door het Zuidelijk deel van het Sterrebos gaat dwars door de kolonie

In 2023 waren er 110 paren blauwe reigers in het Sterrebos. Daarmee is de Sterrebos reigerkolonie in grootte de zevende van het land.

's Winters trekken de meeste blauwe reigers naar het zuiden. Op 28 januari 2025 werden de reigers weer gezien in het Sterrebos.

De blauwe reiger is in Nederland beschermd.

Bruine kikker

Foto: Floris Doeglas op waarneming.nl

In het Sterrebos verblijven bruine kikkers. Ze stellen geen specifieke eisen aan hun omgeving. Er moet begroeiing zijn en een strooisellaag of andere natte plekjes, waar hij zich overdag kan verschuilen. Alleen voor de overwintering en de voortplanting hebben ze water nodig. De bruine kikker zoekt elk jaar, vanaf half februari, hetzelfde water op. De mannetjes zorgen dat hun witte keel goed te zien is en kwaken om de vrouwtjes aan te trekken. Als het vrouwtje bij het mannetje komt, wordt ze stevig omklemd. Zo blijven ze een tijd zitten. Als het vrouwtje de eieren afzet, bevrucht het mannetje die met zijn sperma en daarna laat hij haar los. Het vrouwtje trekt dan naar water waar ze een eiklomp afzet. Die bestaat wel uit 700 tot 4500 eieren. Als de eieren uitkomen zwemmen de kikkervisjes uit. Ze eten algen. Langzamerhand verandert het kikkervisje in een kikker.

De bruine kikker is vooral 's nachts actief. Hij ziet alleen bewegende beelden scherp en hapt naar alles wat beweegt. Hij eet vooral insecten, wormen, duizendpoten en slakken. Soms eet hij ook muizen of kleinere kikkers.

Er zijn veel vogels die kikkers eten, bijvoorbeeld de buizerd en de bosuil. Ook zijn er andere dieren die kikkers eten, zoals de ringslang, de bruine rat en de bunzing.

De bruine kikker is een beschermde diersoort in Nederland.

Foto: Vleermuiswerkgroep (Rients)

Baardvleermuis

Het Sterrebos is erg belangrijk voor acht soorten vleermuizen, die zich oriënteren op de bomen voor hun vliegroutes. De baardvleermuis is een kleine vleermuis. Hij weegt maar 4 tot 7 gram. Dat is ongeveer net zoveel als 0,5 theelepel water. Hij jaagt voornamelijk op vliegende insecten, zoals langpootmuggen, dansmuggen, haften, vliegen, kevers en motten, maar vangt ook spinnen en rupsen op planten. Een kwartier tot een half uur na zonsondergang vliegt hij meestal uit. Er is een activiteitspiek vlak na zonsondergang en vlak voor zonsopgang. Hij vliegt laag over de grond (tot zes meter), of volgt heggen. Geregeld houdt hij pauzes, hangend aan een tak. Het is een heel levendig diertje. In de vleermuisopvang zat er een die steeds aan het “kletsen” was.

's Zomers leven de vrouwtjes met hun jongen in kraamkolonies, die 20 tot wel 70 vrouwtjes kunnen omvatten. Baardvleermuizen hebben een voorkeur voor spleten als verblijfplaats. In het Sterrebos leven ze onder de schors van de oude bomen. Baardvleermuizen houden van oude bossen. 's Winters geven ze de voorkeur aan ondergrondse, koele plaatsen, zoals de bunker aan de Thomsonstraat, tegenover het Sterrebos. Een vleermuis kan maar weinig eten in de winter en daarom verlagen ze hun temperatuur. Vleermuizen zijn heel zuinig met energie. Als ze teveel energie verliezen of te weinig kunnen eten, gaan ze dood. Er zitten veel soorten vlindertjes en kevertjes in oude bomen, in oude bosbodem. Hoe meer inheemse planten en struiken des te meer er te eten is voor de dieren. De baardvleermuis is zeer zeldzaam.

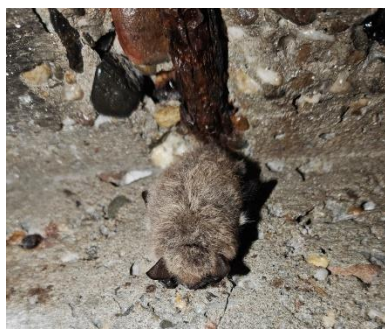

Foto: Franka Lotze op Waarneming.nl

Zomereik

Foto: J.Hagelüken op Wikipedia

This file is licensed under the Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International license.

In het Sterrebos staan veel zomereiken. Eén zomereik staat er inmiddels niet meer, omdat hij begin 2024 omwaaide tijdens storm 'Henk'. Uit onderzoek door de bomenploeg van Stadsbeheer bleek dat hij 266 jaar oud was. Hij is ontkiemd in 1758. Eiken kunnen wel 300 tot 400 jaar oud worden. Heel soms worden ze zelfs nog veel ouder, tot 1500 jaar. In Noord-Europa komen eiken sinds de laatste ijstijd voor. De zomereik plant zich voort door eikels. Die worden door gaaïen, eekhoorns en bosmuizen verspreid. Eikels zijn zeer voedsaam en veel wilde dieren eten ervan. Eekhoorns en gaaïen verstoppert een voorraadje eikels en vergeten soms waar ze liggen. Dat is nuttig voor de verspreiding van de eik. De zomereik heeft licht nodig om te kunnen groeien. Zomereiken hebben zeer sterke wortels.

Het Sterrebos werd in 1765 aangelegd door Becker, in de vorm van een ster. In 1882 kwam er meer ruimte voor het bos en de beroemde parkontwerper Zocher liet het Sterrebos veranderen in de Engelse stijl, met een vijver en kronkelige paden. Zocher ging daarbij zeer zorgvuldig te werk. Hij paste zijn ontwerp aan op de bomen die er al stonden, bijvoorbeeld een driedubbele rij zomereiken, zodat deze, voor de ecologie zo belangrijke, volwassen bomen door konden groeien. Dat is belangrijk, want zomereiken hebben geen sterk herstellend vermogen. Ze laten zich niet graag verplanten en slaan niet makkelijk aan bij nieuwe aanplant. Het is dus erg belangrijk dat alle eiken in het Sterrebos blijven staan. Bomen met een grote kroon koelen hun omgeving af en dat wordt steeds belangrijker vanwege de opwarming van de aarde. Ook zorgen ze voor een verbetering van de luchtkwaliteit en verhoogde biodiversiteit. Op de zomereik komen wel 400 verschillende soorten voor. Ze verbeteren de luchtkwaliteit

Wintereik

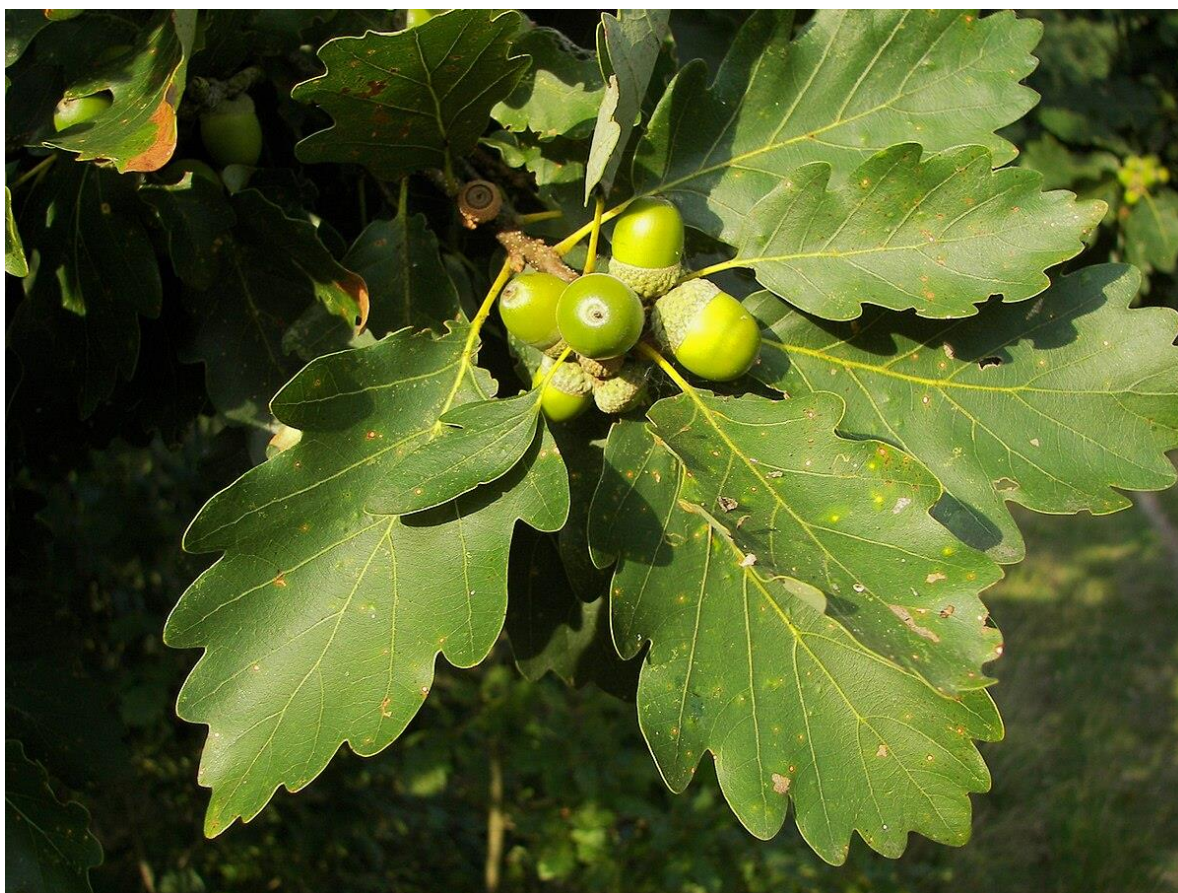

Foto van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wintereik>

This file is licensed under the Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 Generic license

In het Sterrebos staan ook wintereiken, die eveneens inheems zijn. Ze zijn zeldzamer dan zomereiken. Wintereiken zijn minder uitgesproken lichtminnend dan zomereiken. Ze groeien vaak in de halfschaduw. Wintereiken kunnen niet tegen wateroverlast. Qua grootte zijn ze vergelijkbaar met zomereiken en ze kunnen ook heel oud worden. Er zijn wintereiken waarvan de leeftijd op 800-1000 jaar wordt geschat.

De wintereik is een waardplant voor de eikenpage. De eikels zijn een belangrijke voedingsbron voor diverse diersoorten.

Paddenstoelen

Bundelfranjehoed

Foto: Marco Deenik

Gewoon elfenbankje

Foto: H.Wegwijzer

Geschubde inktzwam

Foto: Suzanne

In het Sterrebos groeien veel paddenstoelen. Vooral in de herfst. Paddenstoelen zijn de vruchten van schimmels. Ze groeien aan schimmeldraden die in de grond, tussen dode bladeren of in dood hout zitten. Die schimmels maken daar, samen met bacteriën, humus van. De humus levert voedsel voor de bomen, planten en struiken. Dit is de voedselkringloop. Het is dus erg belangrijk dat dode bladeren en dood hout blijven liggen. Zo zorgen ze voor nieuw leven.

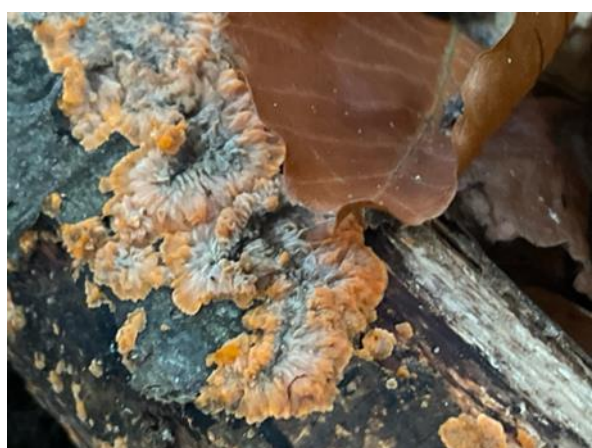
De ondergrondse zwamvlok die rond wortels van bomen en planten zit zorgt ervoor dat bomen en planten makkelijker water en mineralen op kunnen nemen, die ze nodig hebben voor hun groei. Zo zijn ze beter bestand tegen droogte en moeilijke omstandigheden. In de huidige klimaatcrisis is dat ongelooflijk belangrijk. Schimmels krijgen van de bomen en planten suikers terug. Die zorgen voor de energie om bijvoorbeeld paddenstoelen te laten groeien en om zich voort te planten.

Paddenstoelen zijn ook belangrijk voor dieren in het bos. Bijvoorbeeld voor slakken en muizen.

Wieltje

Foto: Marieke

Oranje aderzwam

Foto: P.Zeinstra

Alle foto's van Waarneming.nl

Quiz: Wat leeft er in het Sterrebos?

Op 16 februari was er bij de Sterrebos-actie ook deze quiz voor de aanwezige kinderen. Desgewenst kunt u hiermee nog uw kennis testen.

1. Hoeveel eitjes zitten er in een eiklomp van een bruine kikker?
 - a. 3 tot 5
 - b. 100 tot 200
 - c. 700 tot 4500
2. Waar verblijven baardvleermuizen in de winter?
 - a. In een warm land, zoals Spanje of Italië
 - b. In een ondergrondse koele plaats in Nederland
 - c. In een nest, hoog in een boom
3. Hoe heet de stinzenplant die naar ui ruikt?
 - a. Daslook
 - b. Bieslook
 - c. Uienklokje
4. Waar bouwen blauwe reigers hun nest?
 - a. In een nestkast aan een boom
 - b. In een boomholte
 - c. Heel hoog in de bomen
5. Hoe helpen Europese rode eekhoorns mee om boomzaden te verspreiden?
 - a. Ze verstoppen ze, om later op te eten, maar vergeten vaak waar ze verstopt zijn
 - b. Ze poepen ze uit
 - c. Ze plakken aan hun vacht en vallen er dan ergens anders weer af
6. Wat is een wielkje?
 - a. Een zaadje van de esdoorn, dat vleugels heeft
 - b. Een kleine ronde paddenstoel
 - c. Een klein vogeltje dat snel ronddraait.
7. Wat is de favoriete bloem van de steenhommel?
 - a. Rode roos
 - b. Witte klaver
 - c. Sering
8. Begin 2024 is een zomereik omgewaaid in het Sterrebos. Hoe oud was die eik?
 - a. 50 jaar
 - b. 185 jaar
 - c. 266 jaar
9. Waarom zijn grote bomen onmisbaar in de stad?
 - a. Ze zorgen voor koelte
 - b. Ze verbeteren de luchtkwaliteit
 - c. Veel andere planten en dieren hebben bomen nodig om te overleven
 - d. Antwoord a, b en c zijn alle drie juist

Tekening: Mariska Lunsing

Weergave van de plannen met het Sterrebos, zoals gepresenteerd door CHP:

Veel verharding, waarvoor diep in de humuslaag gegraven wordt, bestaande begroeiing moet wijken, boomwortels doorsneden worden en een ondoordringbare laag steen het bodemleven verstoort. Te veel fietspaden die verstorend zijn voor de natuur. Geen voor planten en dieren goede verbinding tussen Sterrebos-noord en Sterrebos-zuid. Geen zoomvegetatie. Het monumentale parkontwerp van Zocher wordt geruïneerd door ingrepen die daar niet bij passen.

Plan voor op de “deksel” tussen de twee Sterrebos delen. Het bos daadwerkelijk heler maken.

Door boscoloog Hans van der Lans in samenwerking met Boomgroep XR, 25 februari 2025, 2 pagina's.

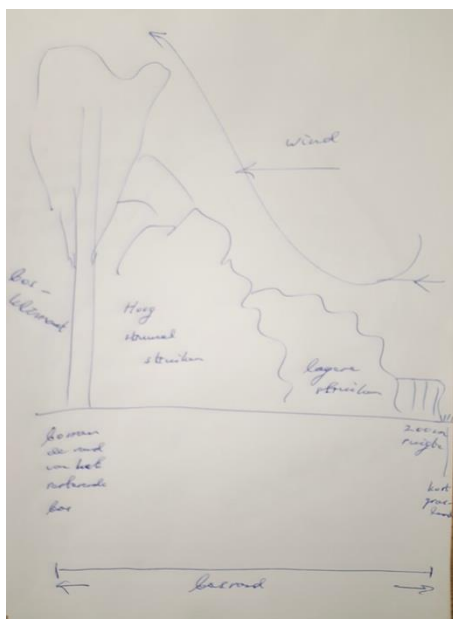
1. Realiseren van een ecologische verbinding over de “deksel” met bomen, struiken en bosjes, tussen het Zuidelijk en Noordelijk deel van het Sterrebos. Ten bate van onder meer vleermuizen, marters, vlinders en mensen.
2. Het Sterrebos is een bos. Een bos heeft een mantel-zoom vegetatie nodig zodat het bos klimaat behouden blijft. Ten bate van al wat er leeft en heel belangrijk voor de mens i.v.m. hittestress en overige klimaatproblematiek.
3. Bij alle beplanting kiezen voor inheems en autochtoon. Huidige bijzondere natuur beschermen en behouden, betekent aansluiten bij wat er al is.

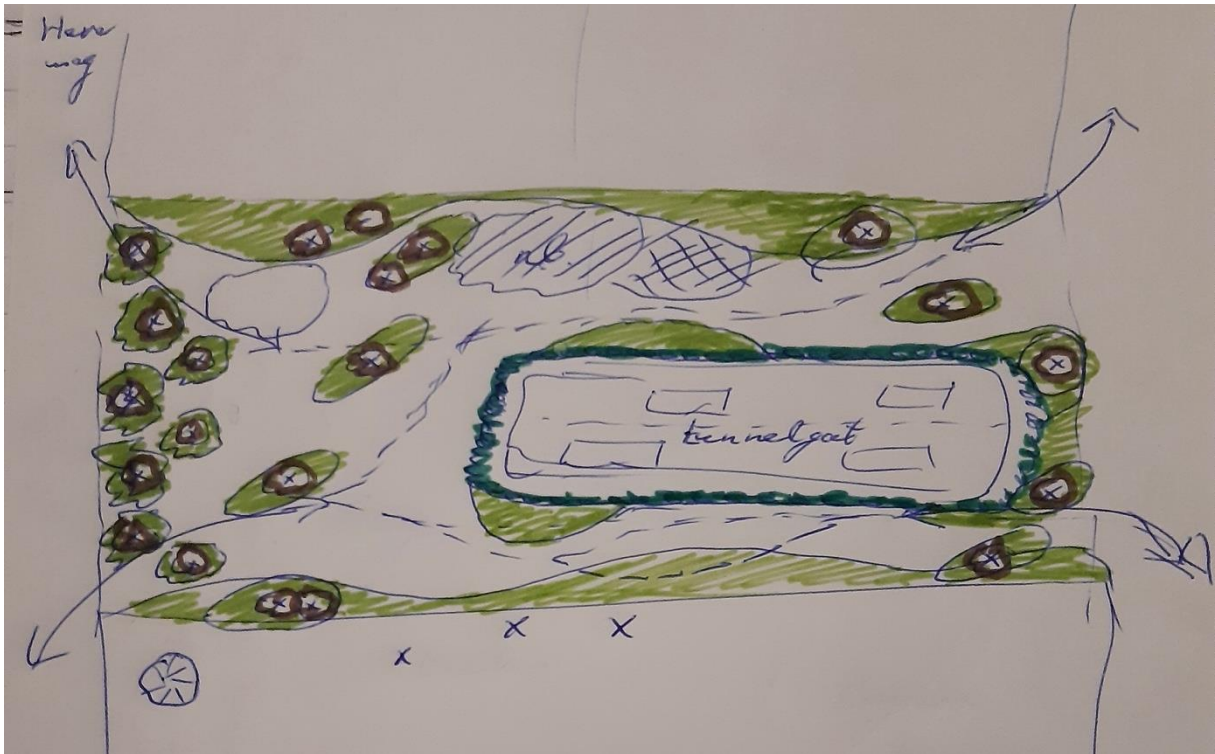
- Veteraanbomen
- Inheemse struiken
- Ondergroei
- Stinsenplanten en kruiden
- Bijbehorende fauna

Uitwerking.

Aan beide bosdelen komt een goede Mantel-zoom vegetatie, een bosrand.

Zie tekening, de opbouw van een natuurlijke bosrand; de bomen van het huidige bos, hoog struweel en struiken, lagere struiken, zoom en ruigte. Aansluitend de gras- en kruidenvegetatie en kort gras. De bosrand bestaat uit een inheemse, stekelige beplanting, zoals meidoorn, sleedoorn en wilde rozensoorten. Dit belet mensen dwars door het bos te lopen.

Een eerste schets van de deksel.

De “deksel” is geschikt voor natuurbouw. Hier kunnen bijzondere grondsoorten (mergel of zand) en hoogte verschillen worden toegepast. Hierdoor krijg je diverse biotopen met diverse vegetatie en bewoners. Er zijn vele bijensoorten die hiervan profiteren. Op de “deksel” zouden ook enkele natuurlijke bloemgraslanden kunnen worden ontwikkeld. Hoogteverschillen veroorzaken verschillen in zon/schaduw, meer/minder wind, meer/minder vocht. Het oogt prettig en geeft een natuurlijker beeld.

De paden, zowel het fietspad als het voetpad moeten NIET tegen de bosrand aangeplakt worden, zoals nu het plan is. Dit gaat ten koste van het bos en het bosklimaat. Een mantelzoom is noodzakelijk voor de afscherming tegen wind en zon. Een pad kan eventueel wel een stukje slingeren door de mantelzoom-bosrand.

Plaats ook GEEN solitaire bomen, dat is een lastige start voor een boom. Plant mini-bosjes, dus boom met mantelzoom. Ook dit geeft weer een natuurlijker beeld, je krijgt doorkijkjes en al wat er leeft heeft er baat bij. Ook voor de mens is het oogstrelend.